

Rafał Wrzecionek*

Funkcjonowanie instytucji „zastępcy notarialnego” w praktyce. Wyniki badania ankietowego

I. PRZEDMIOT, CEL I METODOLOGIA BADANIA

1. Cel badania

Deregulacja zawodu notariusza, dokonana ustawą z 13.06. 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów – dalej ustawa deregulacyjna¹, powinna odbyć się z poszanowaniem gwarancji konstytucyjnych oraz zasady bezpieczeństwa obrotu prawnego, w tym bezpieczeństwa odbiorców usług zawodu związanego z funkcją publiczną. Spowodowała skrócenie „ścieżki” uzyskiwania uprawnień do wykonywania zawodu notariusza, tworząc mechanizm ograniczający dopływ do tego zawodu osób, których dotychczasowe postępowanie może budzić wątpliwości co do ich rzetelności, uczciwości, zapewnienia bezpieczeństwa obrotu czy postrzegania wartości demokratycznego państwa prawnego. Nadrzędnym celem było zwiększenie liczby osób z uprawnieniami do dokonywania czynności notarialnych z gwarancją ich wysokich kwalifikacji i umiejętności. Sceptyczne nastroje środowisk prawniczych wobec zmian wprowadzanych ustawą deregulacyjną powodowały liczne obawy środowiska notarialnego co do nowych regulacji, w tym instytucji zastępcy notarialnego. W związku z powyższym w połowie 2015 r., na zlecenie Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, przeprowadzone zostało badanie ankietowe w celu ustalenia aktualnej praktyki w izbach notarialnych na terenie kraju w zakresie stosowania art. 21 ustawy z 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie – dalej pr. not.², zmienionej ustawą deregulacyjną, ze szczególnym uwzględnieniem umocowania zastępcy notarialnego do dokonywania czynności notarialnych udzielonego na podstawie art. 76a pr. not. oraz na podstawie art. 21 § 1 pr. not.

2. Narzędzie badawcze

Metodą zastosowaną przy realizacji badania był indywidualny wywiad prowadzony w formie otwartych pytań. Ankietyzacja była prowadzona wśród rad izb

* Autor jest adiunktem w Katedrze Prawa Cywilnego, Postępowania Cywilnego i Komparatystyki Prawa Prywatnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Zielonogórskiego

¹ Dz.U. z 2013 r. poz. 829.

² Dz.U. z 2014 r. poz. 164 ze zm.

notarialnych w oparciu o pytania zawarte w autorskiej ankiecie: „Instytucja zastępcy notarialnego – funkcjonowanie w praktyce”. Respondentom zadano pytania, które dotyczyły: informacji o liczbie zastępców notarialnych i emerytowanych notariuszy (w tym czynnych zawodowo) w poszczególnych izbach; procesu związanego z uzyskaniem statusu zastępcy notarialnego w aspekcie administracyjnoprawnym; funkcjonowania zastępcy notarialnego w praktyce notarialnej, w tym sposobów jego umocowania do dokonywania czynności notarialnych, zakresu i okoliczności wyznaczania do zastępstwa oraz zmiany właściwości miejscowej izby, a także oceny funkcjonowania instytucji zastępcy notarialnego. Autorowi badania zależało przede wszystkim na przejrzystości narzędzia badawczego oraz umożliwieniu respondentom udzielenia wyczerpujących odpowiedzi na pytania otwarte (nieograniczone ramami narzuconych potencjalnych odpowiedzi). W trakcie prowadzonego badania zdarzyły się trudności w uzyskiwaniu zgody na realizację badania. Część rad izb notarialnych zasłoniła się brakiem czasu bądź odmówiła udziału w badaniu bez wskazywania przyczyny. W takim przypadku dana rada izby notarialnej została pominięta w procesie badawczym.

3. Charakterystyka respondentów

Ankieta została skierowana do wszystkich jedenastu rad izb notarialnych na terenie całego kraju. Badaniu poddało się sześć rad izb notarialnych. Największa badana izba notarialna liczy (według stanu na dzień 30.06.2015 r.) 313 notariuszy, zaś najmniejsza – 132 notariuszy. W tabeli zaprezentowane zostały stosunki liczb notariuszy w ramach izb do osób niebędących notariuszami, którym Prawo notarialne umożliwia sprawowanie zastępstw (zastępcy notarialni oraz emerytowani notariusze).

Tabela 1. Liczba osób mogących sprawować zastępstwa (tj. zastępcy notarialni oraz emerytowani notariusze) w stosunku do liczby notariuszy w poszczególnych izbach	
Liczba notariuszy w izbie	Liczba osób mogących sprawować zastępstwa (tj. zastępcy notarialni i emerytowani notariusze)
313	47
278	57
252	35
216	29
189	47
132	19
łącznie: 1.380	łącznie: 234

Źródło: opracowanie własne.

Z przeprowadzonych badań wynika, że we wszystkich badanych izbach notarialnych są łącznie 234 osoby, którym ustawodawca przyznał prawo sprawowania zastępstw notarialnych. Grupę tę stanowią nie tylko zastępcy notarialni, ale również emerytowani notariusze, w tym także ci, którzy po osiągnięciu wieku emerytalnego nie sprawują zastępstw.

Tabela 2.
Zastępcy notarialni sprawujący zastępstwa oraz zastępcy notarialni, którzy nigdy nie sprawowali zastępstwa

Zastępcy notarialni sprawujący zastępstwa	Zastępcy notarialni, którzy nigdy nie sprawowali zastępstwa	Razem zastępców notarialnych w izbie
22	4	26
30	0	30
8	1	9
20	0	20
23	5	28
16	Brak danych	16
Łącznie: 119	Łącznie: 10	Łącznie: 129

Źródło: opracowanie własne.

Ustalono, że 97% zastępców notarialnych na bieżąco sprawuje zastępstwa, dokonując czynności notarialnych, a zaledwie 8% zastępców notarialnych nigdy nie sprawowało zastępstwa. Są jednak izby, w których wszyscy zastępcy notarialni są angażowani zawodowo – taka sytuacja jest w 33% ankietowanych izb.

Tabela 3.
Liczba czynnych zawodowo emerytowanych notariuszy w poszczególnych izbach oraz emerytowanych notariuszy, którzy nie sprawują zastępstw

Liczba emerytowanych notariuszy izby	Liczba emerytowanych notariuszy czynnych zawodowo (tj. sprawujących zastępstwa) w danej izbie
15	6
24	7
27	7
21	10
13	6
11	7
Łącznie: 111	Łącznie: 43

Źródło: opracowanie własne.

Grupa zawodowa zastępców notarialnych to jednak 73,5% wszystkich osób aktualnie (czynnie) sprawujących zastępstwa notarialne, gdyż pozostałą część (tj. 26,5%) stanowią czynni zawodowo emerytowani notariusze, którzy nie posiadają statusu zastępców notarialnych. W grupie wszystkich emerytowanych notariuszy w badanych izbach 39% to czynni zawodowo emerytowani notariusze, którzy są wyznaczani przez notariuszy prowadzących kancelarie notarialne i sprawują zastępstwa. Oznacza to, że grupa czynnych zawodowo emerytowanych notariuszy powinna zostać zewidencjonowana i ujmowana w statystykach jako osoby sprawujące zastępstwa. Stanowi ona bowiem 26,5% zastępców dokonujących czynności notarialnych. Zdecydowana większość zastępców notarialnych jest zatrudnionych w kancelariach notarialnych.

Tabela 4.
Zastępcy notarialni zatrudnieni w kancelariach notarialnych oraz zastępcy pozostający bez zatrudnienia w kancelariach notarialnych

Zastępcy notarialni zatrudnieni na stanowisku zastępcy notarialnego	Zastępcy notarialni pozostający bez zatrudnienia na stanowisku zastępcy notarialnego
18	8
29	1
5	3
17	3
20	3
16	brak danych
łącznie: 105	łącznie: 18

Źródło: opracowanie własne.

Zastępcy notarialni niezatrudnieni w kancelariach notarialnych na stanowiskach zastępców notarialnych podejmują zatrudnienie w sądach na stanowiskach asystentów sędziego bądź innych związanych z sądownictwem. Zdarza się, że są zatrudniani w kancelariach notarialnych na innych stanowiskach niż zastępca notarialny lub w innych kancelariach prawnych.

II. ANALIZA ZDOBYWANIA UPRAWNIEŃ ZAWODOWYCH ZASTĘPCY NOTARIALNEGO

Postępowanie w sprawie uzyskania przez zainteresowaną osobę uprawnień zawodowych zastępcy notarialnego, będące przedmiotem tej części raportu, opracowane zostało w oparciu o odpowiedzi na pytania ankietowe dotyczące postępowania w sprawie wpisu (w tym zmiany wpisu) do wykazu zastępców notarialnych oraz poprzedzających go kwestii związanych z wydaniem przez Ministra Sprawiedliwości zaświadczenia o posiadanym statusie zastępcy notarialnego i złożeniem ślubowania.

Podejmując czynności zmierzające do uzyskania uprawnień zawodowych zastępcy notarialnego, osoba zainteresowana po zdanym egzaminie notarialnym z wynikiem pozytywnym powinna otrzymać zaświadczenie o posiadanym statusie zastępcy notarialnego wydawane przez Ministra Sprawiedliwości. Zaświadczenie to jest doręczane także prezesowi właściwej rady izby notarialnej. Prezesi ankietowanych rad izb notarialnych nie warunkują złożenia ślubowania przez zastępcę od okazania zaświadczenia Ministra Sprawiedliwości o posiadanym statusie zastępcy notarialnego (83%), wskazując, że prezesowi rady zostaje ono doręczane bezpośrednio przez ministra. Niektóre izby wprost wskazują na brak znaczenia w praktyce okazania tego zaświadczenia, gdyż izba posiada własny egzemplarz (67%). Odmiennego zdania jest 17% badanych. Wymagają oni okazania przez osobę składającą ślubowanie (przed tym aktem) posiadanego zaświadczenia. Jedynie 17% respondentów zastrzega, że gdyby prezesowi izby nie zostało doręczone przez Ministra Sprawiedliwości zaświadczenie o statusie zastępcy notarialnego, to ślubowanie od danego zastępcy zostałyby odebrane po okazaniu przez niego uzyskanego przez niego zaświadczenia.

Przeprowadzone badanie potwierdza, że ślubowanie zastępców notarialnych w poszczególnych izbach odbywa się bez opóźnień – na bieżąco. Zaledwie kilkudniowy termin oczekiwania przez zastępcę na wyznaczenie daty ślubowania deklaruje 33% ankietowanych, 17% wskazuje na termin tygodniowy, 33% respondentów podaje, iż oczekiwanie trwa najdłużej 14 dni, licząc od momentu doręczenia prezesowi zaświadczenia Ministra Sprawiedliwości. Maksymalny termin deklarowany przez badanych to trzy tygodnie (17%). Jak deklaruje 33% ankietowanych, często rada izby notarialnej po otrzymaniu od Ministra Sprawiedliwości zaświadczenia dokonuje wyznaczenia terminu złożenia ślubowania, ale dana osoba nie jest zainteresowana statusem zastępcy, rezygnując z tego aktu ze względu na inne plany zawodowe. Po złożeniu ślubowania przez zastępcę notarialnego jeszcze w tym samym dniu jego dane zostają zamieszczone w wykazie zastępców notarialnych izby (100% respondentów).

Po uzyskaniu wpisu do wykazu zastępców notarialnych 67% respondentów wydaje każdemu zastępcy („z urzędu”) dokument potwierdzający fakt złożenia ślubowania i wpisu do wykazu zastępców danej izby. Taka praktyka nie funkcjonuje jednak w 33% ankietowanych izb, zaś 17% respondentów wskazuje, że co prawda nie wystawia „z urzędu” zaświadczeń w tym przedmiocie, lecz nie widzi przeszkód do jego wydania na wniosek zastępcy notarialnego.

Analiza odpowiedzi na pytanie dotyczące formy prowadzonego przez poszczególne izby wykazu zastępców notarialnych wykazała, że 100% ankietowanych prowadzi je jednocześnie w formie papierowej i elektronicznej, przy czym 67% izb wykaz prowadzony w formie elektronicznej udostępnia każdemu na stronie internetowej izby, zaś 33% ankietowanych zapewnia dostęp do wykazu jedynie notariuszom danej izby. Na pytanie o możliwość uzyskania przez osobę trzecią z izby notarialnej dokumentu potwierdzającego wpis danej osoby do wykazu zastępców notarialnych – 17% respondentów jednoznacznie deklaruje brak takiej możliwości, 17% badanych widzi możliwość wydania zaświadczenia, uzależniając tę czynność od wykazania interesu osoby zainteresowanej. Część badanych respondentów nie zajęła stanowiska w tej sprawie (67%).

Ustalono, że dane ujawnione w wykazie zastępców notarialnych aktualizowane są zawsze „z urzędu” (50%) – po powzięciu informacji uzasadniających dokonanie zmiany. Część respondentów praktykuje aktualizację danych w wykazie zastępców jedynie na wniosek zastępcy (50%).

Na pytanie o sposób prowadzenia postępowania dotyczącego zmiany danych w wykazie zastępców notarialnych w zakresie nie wpływającym na zmianę właściwości izby notarialnej, wszyscy respondenci deklarują dokonywanie owych zmian na podstawie dokumentów przedkładanych przez zastępców. Niektóre z ankietowanych izb deklarują prowadzenie postępowań w zakresie zmiany wpisu w wykazie (33%), inne dokonują aktualizacji danych zastępcy, nie prowadząc postępowań administracyjnych (67%).

Przeprowadzone badanie wykazało brak jednolitości wśród respondentów w postępowaniach w sprawie zmian danych w zakresie wpływającym na właściwość rady izby notarialnej, jak choćby w przypadku zmiany miejsca zamieszkania przez zastępcę na miejscowość położoną w obrębie właściwości innej izby notarialnej. Część ankietowanych wskazuje na konieczność podejmowania przez radę izby uchwał (50%), przy czym praktyka w ramach tej deklaracji nie jest już jednolita, pomimo że każda z tych izb wspomniane uchwały podejmuje „w konsultacji” czy

„uzgodnieniu” z izbą, z której następuje przepisanie zastępcy. W przypadku zmiany miejsca zamieszkania na miejscowość położoną w obrębie własności innej izby notarialnej funkcjonuje praktyka skreślenia zastępcy notarialnego z wykazu poprzedniej izby dopiero po wpisaniu tego zastępcy do wykazu właściwej izby – w tym samym dniu (17%). Część respondentów praktykuje podejmowanie uchwał o przeniesieniu z wykazu zastępców do wykazu zastępców właściwej izby (17%). Nie wszystkie z badanych rad izb notarialnych procedowały jeszcze przypadek zmiany danych w wykazie, skutkujący jednocześnie zmianą własności izby (w 33% ankietowanych izb nie było takich przypadków). Wszystkie badane rady izb, które w analizowanym zakresie dokonywały zmian w wykazie zastępców notarialnych, przesyłają akta osobowe zastępcy do nowej (właściwej po zmianie) izby notarialnej.

III. ANALIZA FUNKCJONOWANIA INSTYTUCJI ZASTĘPCY NOTARIALNEGO W PRAKTYCE NOTARIALNEJ

Jak wynika z przedstawionych danych, jedynie w 17% badanych izb notarialnych notariusze, wyznaczając swoich zastępców, wskazują uzasadnienie konieczności zastępstwa. Większość z badanych respondentów (83%) wskazuje, iż takie uzasadnienie nie jest wymagane, przy czym niektórzy z notariuszy wyznaczając/upoważniając zastępcę, dobrowolnie podają przyczynę zastępstwa. Najczęściej wówczas jako przyczyna podawana jest choroba bądź urlop.

W połowie ankietowanych izb notariusze zatrudniający w swoich kancelariach zastępców notarialnych niekiedy sami również dokonują czynności notarialnych w czasie, w którym upoważnieni przez nich zastępcy także ich dokonują.

Warta uwagi jest okoliczność, że notariusze wyznaczają tylko po jednym zastępcy. Nie praktykuje się zastępstwa jednego notariusza przez kilku zastępców, którzy jednocześnie sprawują zastępstwo (83%). Część ankietowanych rad izb notarialnych nie określiła funkcjonującej praktyki w tym zakresie z uwagi na brak informacji o takich przypadkach (17%), jednoznacznie nie wykluczając sytuacji jednoczesnego zastępstwa jednego notariusza przez kilku zastępców w tym samym czasie.

W dalszej kolejności respondenci pytani byli o to, kogo notariusze (spośród zatrudnionych w swoich kancelariach zastępców, zastępców notarialnych spoza kancelarii, innych notariuszy, emerytowanych notariuszy) najczęściej wskazują na swoich zastępców.

Tabela 5.

Zestawienie podmiotów najczęściej wskazywanych przez notariuszy na swoich zastępców

Podmioty wyznaczane do zastępstw przez notariuszy	Praktyka respondentów
Inni notariusze	17%
Zastępcy notarialni zatrud. w kancelariach notariuszy wyznaczających zastępstwo	30%
Zastępcy notarialni (niezatrudnieni w kancelariach notarialnych)	33%
Emerytowani notariusze	33%
Asesorzy notarialni	17%

Źródło: opracowanie własne.

Kolejne pytanie ankietowe dotyczyło ograniczania zakresu zastępstw wyznaczonym/upoważnianym przez notariuszy zastępcom. Okazuje się, że jedynie u 50% respondentów nie stosuje się takich ograniczeń. Natomiast 33% badanych deklaruje, iż ograniczenia zakresu czynności notarialnych, do dokonywania których zastępca zostaje upoważniony, stosowane są w przypadku wykonywania zastępstwa na podstawie art. 76a pr. not.

Analiza odpowiedzi na pytania ankietowe dostarcza informacji na temat okresu, na który dokonuje się wyznaczenia zastępstwa.

Tabela 6. Zestawienie okresów, na które dokonuje się wyznaczenia zastępstw	
Określenie czasu trwania zastępstwa	Praktyka respondentów
Tylko na czas określony	67%
Raczej na czas określony	17%
Upoważnienia dokonywane na podstawie art. 76a § 2 pr. not. dokonywane są na dłuższy czas określony – np. około roku	33%

Źródło: opracowanie własne.

Kolejne pytanie stawiane ankietowanym dotyczyło sposobu informowania rad izb notarialnych o wyznaczeniu/upoważnieniu zastępców przez notariuszy. 50% badanych stosuje formę pisemną, dopuszczając przy tym fax lub e-mail. Część badanych deklaruje tylko formę e-mail (17%), zaś u 33% respondentów funkcjonuje wewnętrzny system informatyczny, przeznaczony m.in. do informowania o wyznaczeniu/upoważnieniu przez notariusza swojego zastępcy.

Wśród badanych rad izb notarialnych w 2014 r. nigdy nie zdarzyło się zakwestionowanie przez prezesa rady izby wyznaczenia/upoważnienia przez notariusza danego zastępcy.

Praktyka stosowania przez prezesów rad izb notarialnych art. 21 § 3 oraz art. 22 pr. not. wykazuje, że w 2014 r. u 33% ankietowanych zdarzyło się, że prezesi jeden raz wyznaczali zastępcę notarialnego na ww. podstawach. Kryterium, którym się kierowali w 17% badanych było miejsce zatrudnienia zastępcy.

Przeprowadzone badanie potwierdza, że każdy z respondentów praktykuje prowadzenie bieżącego spisu sprawowanych zastępstw (100%). Niektórzy respondenci (17%) deklarują możliwość uzyskania przez osoby trzecie informacji (np. telefonicznej) co do sprawowania za notariusza zastępstwa przez danego zastępcę w określonym czasie. Część z badanych izb nie widzi możliwości udzielenia osobom trzecim informacji w tym zakresie (50%).

PODSUMOWANIE I WNIOSKI KOŃCOWE

Zasadniczym celem przeprowadzonego badania ankietowego było poznanie praktycznych aspektów funkcjonowania instytucji zastępcy notarialnego, ze szczególnym uwzględnieniem umocowania zastępcy notarialnego do dokonywania czynności notarialnych, udzielonego na podstawie art. 76a § 2 pr. not. oraz na podstawie art. 21 § 1 pr. not. Cel został zrealizowany. Pomimo że 17% respondentów

pozytywnie ocenia funkcjonowanie instytucji zastępcy notarialnego, to jednak 67% ankietowanych jest przeciwnego zdania. Wyniki badań wykazały wiele istotnych rozbieżności w stosowaniu przez poszczególne izby notarialne przepisów regulujących instytucję zastępcy notarialnego. Nie ulega wątpliwości, iż w celu ujednoczenia praktyki izb notarialnych konieczne jest podjęcie prac legislacyjnych prowadzących do zmiany przepisów Prawa notarialnego w badanym zakresie. Postulaty, uzasadnione w świetle badania, są następujące.

1. Należy zrewidować pojęcie zastępcy notarialnego i włączyć w jego zakres choćby emerytowanych notariuszy, którzy stanowią liczną grupę osób sprawujących zastępstwa.
2. Właściwe byłoby wprowadzenie ustawowego obowiązku wydawania przez Ministra Sprawiedliwości zaświadczenia, o którym mowa w art. 76 § 1 pr. not. jedynie na wniosek uprawnionego.
3. Zasadne wydaje się wprowadzenie obowiązku doręczenia przez Ministra Sprawiedliwości ww. zaświadczenia (oryginału) wyłącznie zdającemu – wnioskodawcy, zaś podmiot prowadzący wykaz zastępców notarialnych mógłby otrzymywać jedynie jego odpis.
4. Właściwym rozwiązaniem byłoby stworzenie jednego (ogólnopolskiego) wykazu zastępców notarialnych, o charakterze powszechnie dostępnym, także dla osób trzecich.
5. Ustawodawca powinien jednoznacznie określić charakter wpisów w wykazie zastępców notarialnych oraz ich zmian.
6. W związku z wątpliwościami pojawiającymi się na tle stosowania przepisów art. 76a § 2 pr. not., zasadne jest doprecyzowanie sposobu odpowiedniego stosowania normy wynikającej z ww. przepisu wobec zastępcy notarialnego. Konieczne jest wprowadzenie precyzyjnej regulacji charakteru prawnego wyznaczenia zastępstwa. Istotne jest także wskazanie elementów tego aktu, do których należy zaliczyć okres, na który wyznaczone jest zastępstwo, wskazanie czynności notarialnych, do wykonywania których zobligowany jest zastępca. Ingerencja w zakres przedmiotowy wyznaczonego zastępstwa (tj. co do obowiązku dokonywania określonych czynności notarialnych przez zastępcę) powinna zostać objęta regulacją ustawową i nie podlegać jakimkolwiek umownym modyfikacjom.
7. Należy ustawowo ograniczyć możliwość modyfikacji zakresu udzielonego upoważnienia do wykonywania czynności notarialnych w sposób prowadzący do uniemożliwienia dokonywania ich w pełnym zakresie przez zastępcę.
8. Konieczne jest powierzenie poszczególnym radom izb obowiązku prowadzenia spisu (rejestr) sprawowanych zastępstw. Obowiązek informacyjny, o którym mowa w art. 21 § 1 pr. not., należy zastąpić rejestracją wyznaczonego zastępstwa w prowadzonym przez każdą radę izby notarialnej ogólnodostępnym rejestrze zastępstw.

Przeprowadzone badanie ankietowe wykazało brak jednolitej praktyki poszczególnych rad izb notarialnych i skupionych w ich strukturach notariuszy w zakresie stosowania norm regulujących instytucję zastępcy notarialnego. Należy mieć nadzieję, że przedstawione ustalenia będą uwzględnione w pracach legislacyjnych.

Słowa kluczowe: instytucja zastępcy notarialnego, zastępca notarialny, zastępstwo notarialne, wyznaczenie zastępstwa notarialnego, upoważnienie zastępcy notarialnego

Summary

Rafał Wrzecieć, Assistant notary internship. Results of the survey

Captured in the title institution of the assistant notary, legislator governs by the provisions of law dated 14th of February 1991 – Notaries Order. From the date on which the legislation entered into force – 13th of June 2013 on changing recent laws regulating the performance of certain professions, the legislator waives obligatory trainee notary introducing the assistant notary. Interested parties have now possibility to choose the path of achieving the profession of notary public. After passing the relevant examination (therefore being adequately prepared and having qualifications to practice the profession of the notary public), applicant has possibility to file a request for being appointed for the post of the notary public or to apply to be included in the list of assistants notary of proper Chamber of Notaries but without capability for running individual Notary Public Office. The legislator appointing the assistant notary and rules of his functioning should bear in mind guiding principals such as: public trust, security of legal transactions, good of public interest and the clients of legal services providers. It does not, however seem that current legal regulations introduced by the deregulation act on the assistant notary firmly stand for security of trading safety and being the best solution in the state under the rule of law.

Keywords: post of assistant notary, assistant notary, assistant notary public, designation of assistant notary, authorization of assistant notary